

VEILEDNINGSHFTE

DUODJI/DUODJE/DUEDTIE I KUNST OG HÅNDVERK

Samisk veske med tinntrådbroderi

Vanja Dahl Mostue, 2020

Dette veiledningsheftet er et enkelt utkast til et forslag til et læringsmiddel, ressurs og inspirasjonskilde. Det er en del av den praktisk-estetiske undersøkelsen til avhandlingen min *Duodji i Kunst og håndverk - En kvalitativ undersøkelse av vektleggingen av det samiske i undervisningen*. Det er utarbeidet med grunn i avhandlingens informanter sine intervjuer, hvor fem av fem informanter uttrykket at det burde eksistere flere konkrete ressurser som omhandlet det samiske i undervisningen. De tre informantene som underviser i Kunst og håndverk sa også at de ønsket og trengte konkrete ressurser for å jobbe praktisk med duodji/duodje/duedtie i Kunst og håndverk.

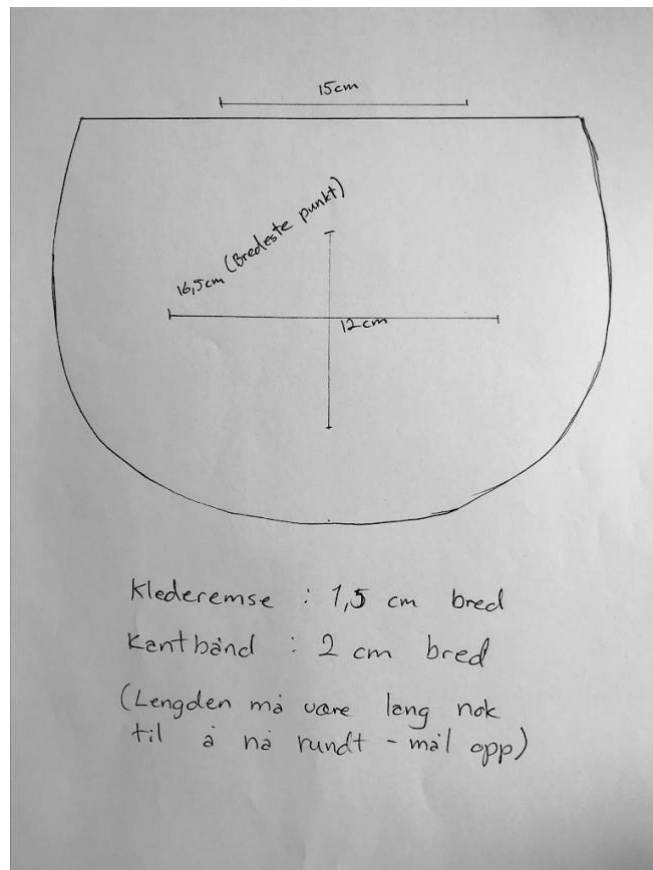
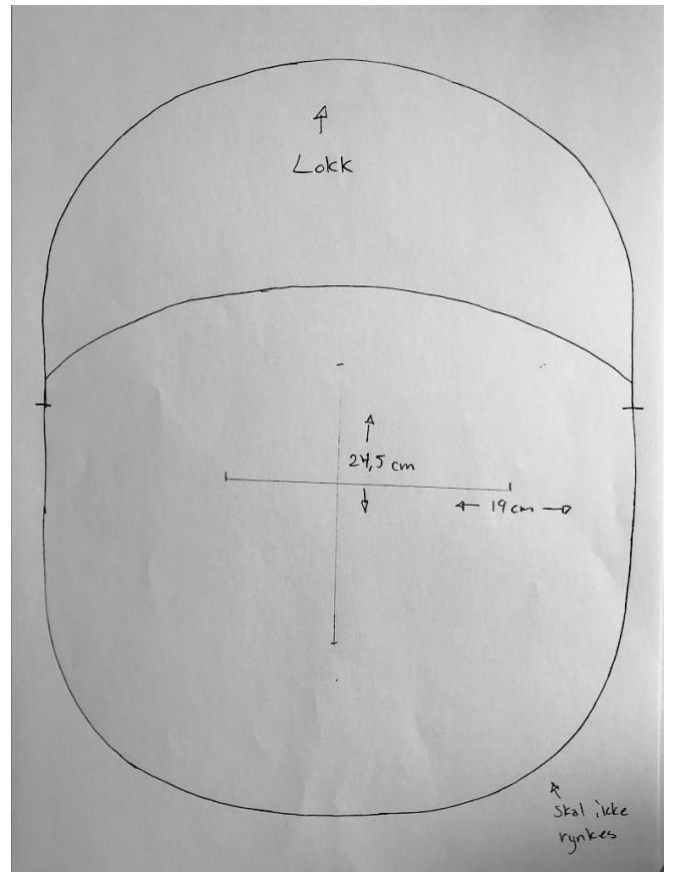
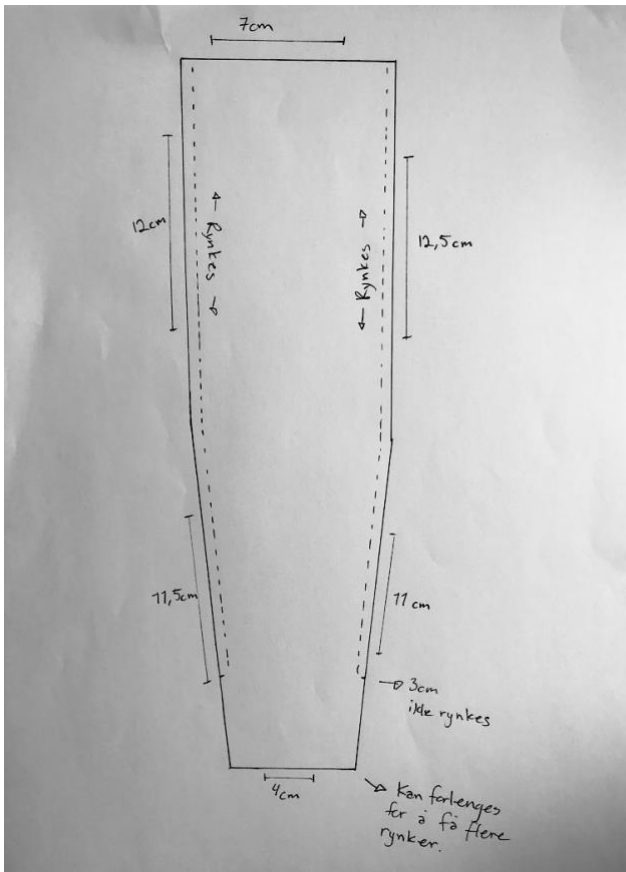
Dette veiledningsheftet er derfor beregnet for lærere som ønsker å jobbe praktisk med duodji/duodje/duedtie i Kunst og håndverk. Det tar utgangspunkt i min egen kunnskaps- tilegnelse gjort gjennom avhandlingens praktisk-estetiske undersøkelse, hvor produktet samisk veske ble presentert.

Heftet inneholder et praktisk eksempel på hvordan du kan jobbe med myk duodji/duodje/duedtie i grunnskolen. Heftet inneholder mønster for samisk veske, og steg for steg veiledende fremgangsmåte med forklarende bilder fra egen prosess.

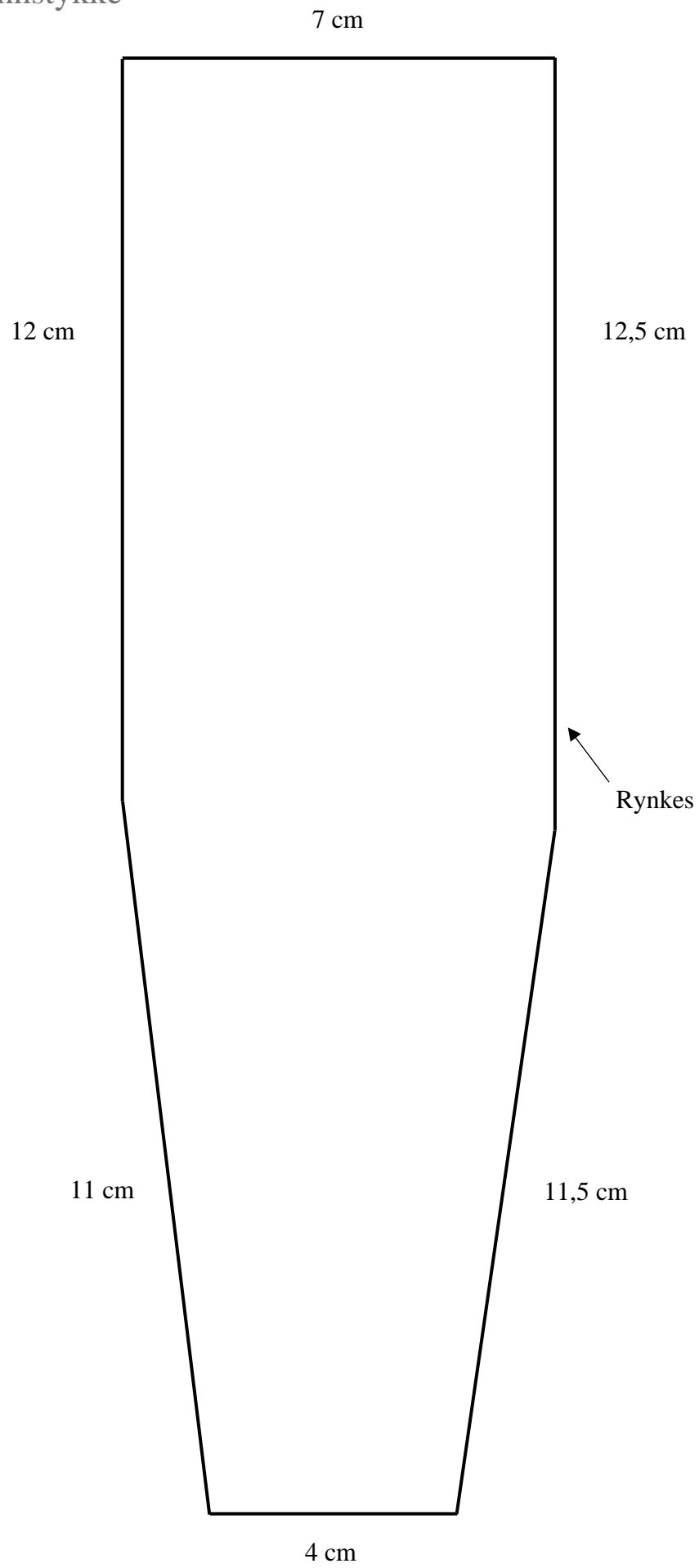
Materialer:

- Reinsdyrskinn (kan erstattes med annet skinn eller stoff)
- Ullstoff
- Skinn-nål (eller nål som egner seg til valgt stoff)
- Fingerbøl
- Tintråd eller kobbertråd
- Gjennomsiktig Nylontråd
- Senetråd (kan erstattes med ekstra sterk sytråd)
- Ekstra sterk sytråd
- Vliselin
- Blyant eller penn
- Linjal
- Saks
- Lim (universal-lim eller kontaktlim)
- Reinhornsknapp
- Strykejern

Mønster:

Side- og bunnstykke

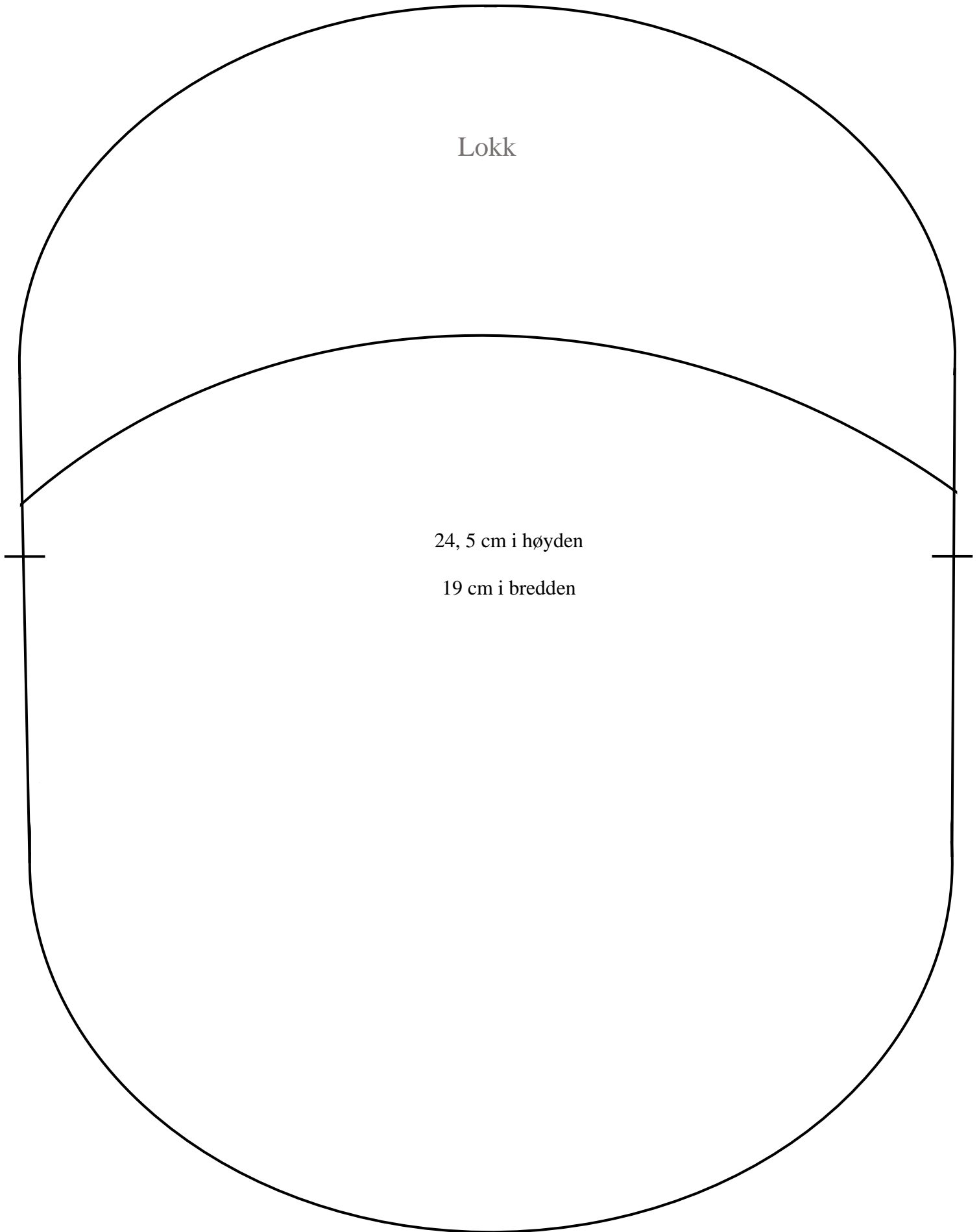

Lokk- og bakstykket

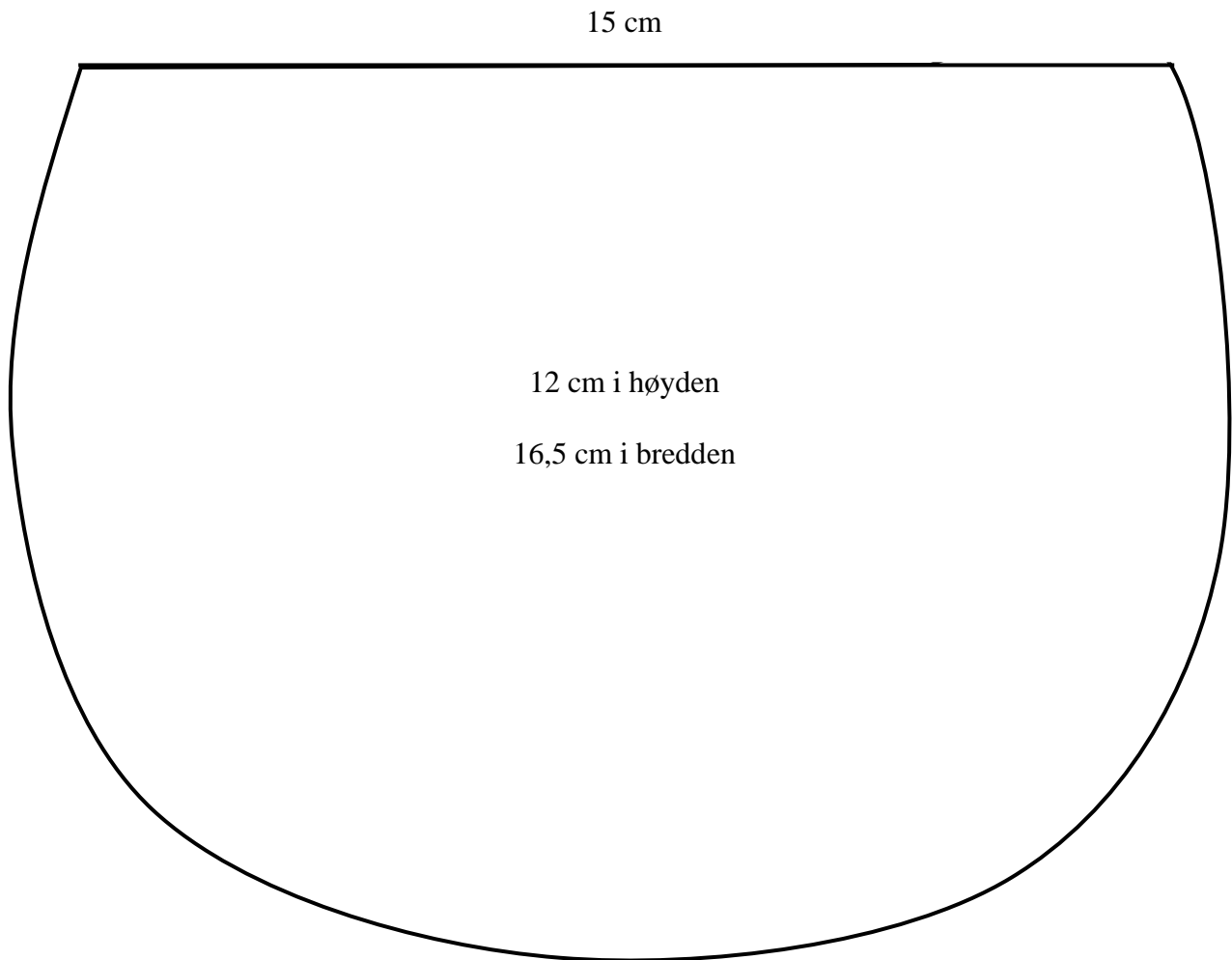
Lokk

24,5 cm i høyden

19 cm i bredden

Framstykket

Skriv ut mønsteret og klipp det ut. Tegn av mønsterdelene på baksiden av skinn, husk å merk av alle merker som er avtegnet på mønsteret. Klipp så ut alle mønsterdelene. Tegn også av mønsteret på valgfritt fôrstoff og klipp det ut, lag lomme med glidelås om ønskelig. I tillegg skal det klipp ut lange remser av skinn eller ullstoff som skal sys mellom mønsterdelene, dette er med på å øke stabiliteten og gi fine sammenføyinger. Bredden på remsen skal være 1,5. cm og remsen må være lange nok til å legges mellom mønsterdelene. Klipp også ut et kantbånd i skinn eller ull, på 2 cm. Det må også klippes ut 4 skinnremser i 5mm tykkelse for å flette skulderreim, husk at flettingen gjør reimen ca. 20% kortere (Vil du har skulderreim på 120cm må skinnremsene være 145cm lange før flettingen).

SY FØR

Klipp ut mønsteret for veske i valgfritt forstoff. Jeg har benyttet symaskin til denne delen og sydd sikksakksøm rundt alle delene, samt sydd inn lomme med glidelås (valgfritt).

Sy framstykket og side- og bunnstykket sammen. Side- og bunnstykket skal rynkes, men sy noen cm (mellom 3-5cm) med rettsøm før rynkingen begynner.

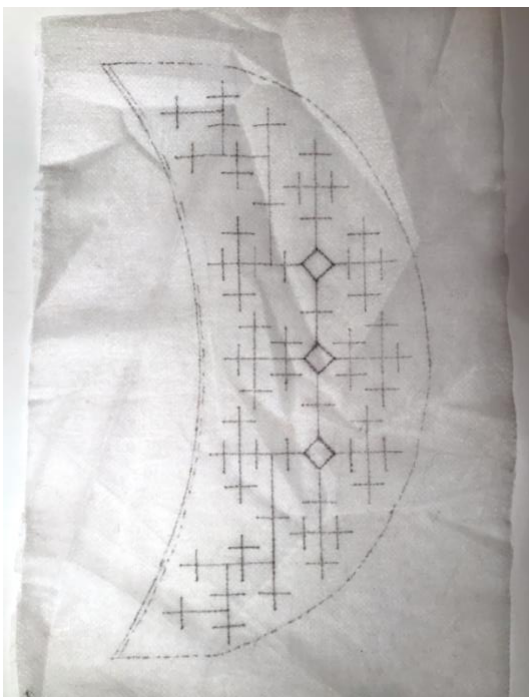

Sy det sammenføyde framstykket og side- og bunnstykket til bakstykket med lokk. Side- og bunnstykket skal rynkes på samme måte her, men også her skal det sy rettsøm i et noen cm (mellom 3-5cm) før rynkingen.

TINNTRÅDBRODERING

Begynn med å tegne valgt broderimønsteret på vliselin (På dette eksempelet er broderimønsteret *Nanna* brukt, som er beskrevet i Callenberg (1998) sin bok *Tinntrådbrodering: beskrivelser og mønstre for armbånd, smykker og andre ting*.)

Stryk vliselinen med det tegnede broderimønsteret fast på stoffets bakside.

På dette eksempelet er tinntråd benyttet, og det er brukt *Nanna* broderimønster som er brodert på ullstoff.

Begynn broderingen med å trekke ut ca. 2 cm av den spunnende tinntråden, slik at kjernetråden kommer frem. Velg hvor broderiet skal starte og trekk kjernetråden fra arbeidets framside og gjennom, slik at du får festet den på arbeidets bakside (Hvor vliselinen er). Legg tinntråden etter det tegnede mønsteret på arbeidets forside og sy tinntråden fast med gjennomsiktig nylontråd med små tette sting. Det er viktig at det ikke er for langt mellom stingene, slik at mønsteret blir jevnt, jeg anbefaler ca. 2-3mm.

Dette broderimønsteret skal sys i to omganger. Det er viktig å bruke linjal og sy nøyaktig når du broderer geometriske mønster. Når broderiet er fullført trekkes kjernetråden gjennom og festes på arbeidets bakside.

Når broderiet er fullført så klippes ullstoffet med broderiet etter formen på veskens lokk.

Bruk lim for å feste ullstoffet med broderimønsteret på det avmerkede lokket på bakstykket som er klippet ut i skinn.

SÅMMENFØYING

Begynn sammenflytingen må å sy sammen framstykket og side- og bunnstykket, med skinnremse imellom. Mønsterdelenes skal sys rettside mot rettside. Benytt senetråd til sammenføyingen, eventuelt ekstra sterk sytråd i samme farge som skinnen. Begynn med å sette et sting på midten av framstykket og side- og bunnstykket, på denne måten vil rynkingen bli jevn på hver side.

Sy framstykket og side- og bunnstykket sammen, med skinnremsen imellom, legg skinnremsen kant i kant med mønsterdelene. Side- og bunnstykket skal også her rynkes, mens framstykket og skinnremsen skal holdes rett. Sy noen cm (mellom 3-5cm) med rettsting fra øverst på framstykket og ned før rynkingen begynner. Jeg har rynket ved å lage folder.

Gjenta prosessen med sammenføyingen av side- og bunnstykket og framstykket, med skinnremsen imellom, på andre siden. Klipp skinnremsene inntil mønsterdelene hvis det er nødvendig.

Sy det sammenføyde framstykket og side- og bunnstykket til bakstykket med lokk, med skinnremse mellom. Rettside mot rettside. Begynn med å sette et sting på midten av de sammenføyde mønsterdelene og bakstykket med lokk. Side- og bunnstykket skal rynkes på samme måte som tidligere, mens framstykket og skinnremsen skal holdes rett, men også her skal det sy rettsøm i et noen cm (mellom 3-5cm) før rynkingen starter.

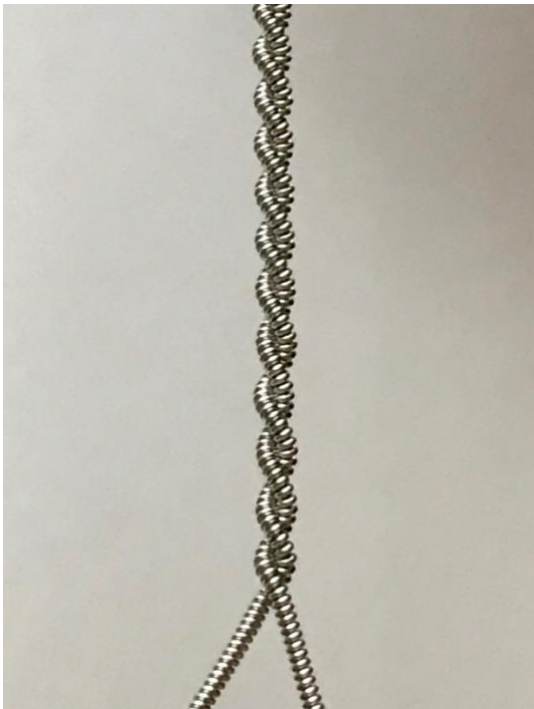
Fortsett sammenføyingen slik at begge sidene er rynket. Klipp skinnremsene inntil mønsterdelene hvis det er nødvendig.

Vesken vil nå se slik ut fra framsiden.

Tvinn tinntråd av to tråder.

Sy den tvinnede tinntråden fast med nylontråd. Den skal ligge langs kanten på ullstoffet med tinntrådbroderingen.

Klipp ut en tynn remse av skinn og tvinn skinnremsen, legg den så dobbelt slik at den tvinner seg om seg selv. Velg en reinhornsknapp og mål den tvinnede remsen i forhold til knappen slik at det kan formes en passe stor løkke til lukking.

Knappeløkken skal limes fast mellom skinnet og fôrstoffet som nå kan limes fast langs kanten på lokket (Det må ikke limes fast, men det gjør sammenføyingen litt enklere).

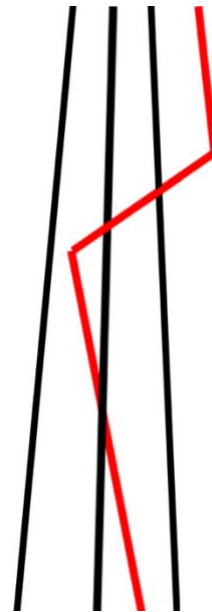
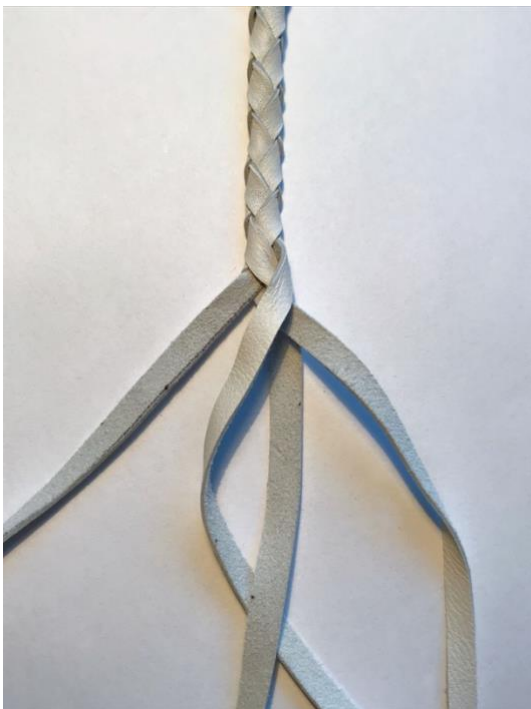

Knappeløkken skal plasseres slik bildet viser, på midten av lokket og broderiet.

Før fôrstoffet sys fast inni vesken må det feltes en skulderrem.

FLETTET SKULDERREIM

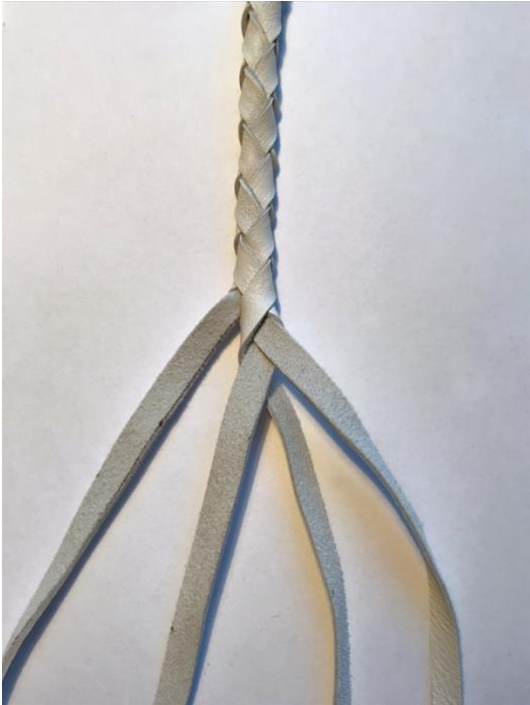

Skulderreim flettes på samme måte som fletteteknikk nr. 2 i veiledningsheftet *fletteteknikker*. Klipp ut 4 skinnremser i 5mm tykkelse, husk at flettingen gjør reimen ca. 20% kortere. Begynn med de fire reimenes baksida mot deg og ta ytterste remse, på høyre side, over de to midterste

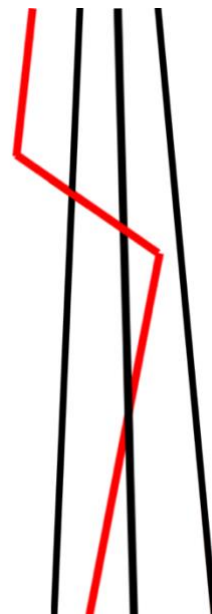
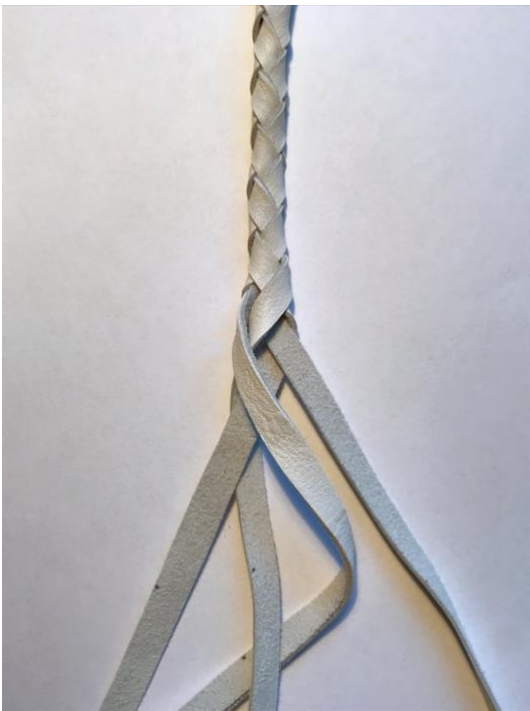
remsene og trekk den tilbake under den midterste remse (tråd nr. 2 fra høyre side).

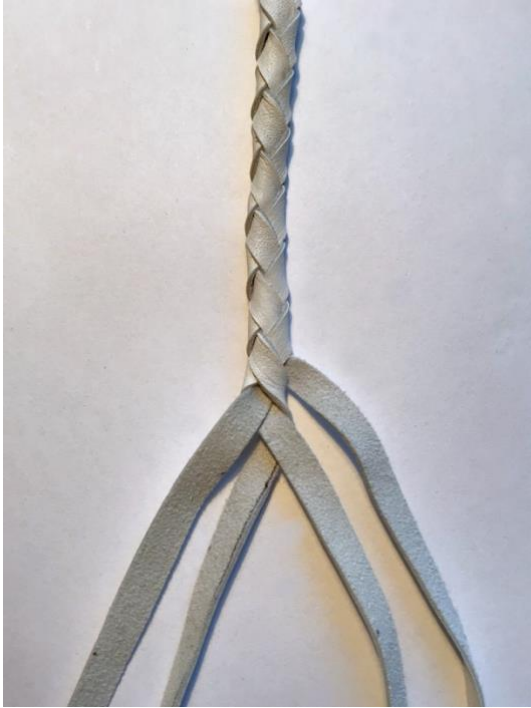

Stram til og pass på at skinnremsen ligger slik at fremsiden av skinnet vris – slik at fremsiden på skinnet vender utover mot deg (se bildet) over fletten, før baksiden av skinnremsen igjen vender mot deg på undersiden.

Ta ytterste remsen, på venstre side, over de to midterste remsene og trekk den tilbake under den midterste remsen (tråd nr. 2 fra venstre side).

Stram til og pass på at skinnremsen ligger slik at fremsiden av skinnet vris – slik at fremsiden på skinnet vender utover mot deg (se bildet) over fletten, før baksiden av skinnremsen igjen vender mot deg på undersiden.

FERDIGSTILLING

Klipp ut en skinnremse i 20mm bredde. Denne remsen vil fungere som kantbånd og feste for fôret. Benytt ekstra sterk sytråd i samme farge som skinnet for å sy fast remsen, da disse stingene vil synes på arbeidets fremside.

Tips: Benytt ett rissehjul for å merke opp hvor stingene skal være.

Tre fôret inn i vesken, dersom du ikke allerede har gjort det. Sy så på skinnremsen/kantbåndet (slik at fôrstoffet blir sydd fast). Lag snitt i skinnremsen/kantbåndet slik at knappeløkka kan tres igjennom og skulderreima kan tres igjennom. Skulderreima skal limes fast mellom fôrstoffet og skinnvesken (slik bildet viser).

Sy skinnremsen/kantbåndet fast hele veien og fest skulderreima på begge sider. Sy også fast reinhorns-knappen på passende sted i forhold til knappeløkka.